

instituut voor zintuigfysiologie tno

rapport no. IZF 1986 C-25

OVER HET METEN VAN VISUELE OPVALLENDHEID
VAN OBJECTEN IN HET VERKEER

Handvoers A.H. Wertheim
Beoordeling van de opvallendheidsmaten
van de handvoerswaarden

TNO

INHOUD

Blz.

SAMENVATTING	5
ABSTRACT	6
1. INLEIDING	7
1.1 Visuele opvallendheid	8
1.2 Waarnemingsprioriteit	9
1.3 Onderzoek	9
2. VISUELE OPVALLENDHEID ALS INTUITIEF BEGRIIP	10
3. DE OPERATIONALISATIE VAN OPVALLENDHEID	12
3.1 De meest voorkomende maten voor opvallendheid	12
3.2 Randvoorwaarden voor verkeersrelevante situaties	15
3.3 Beoordeling van de opvallendheidsmaten in termen van de randvoorwaarden	16
4. EEN TWEE-DIMENSIONALE ABSOLUTE OPVALLENDHEIDSINDEX	21
4.1 Excentriciteit versus zichtbaarheid	21
4.2 Detectie versus herkenning	23
4.3 Dynamische situaties	24
5. VOORSTEL TOT ONDERZOEK	25
5.1 Calibratie van opvallendheid	26
5.1.1 Onderlinge afhankelijkheid van de excentriciteits en zichtbaarheidsdimensies	26
5.1.2 Dynamische situaties	27
5.1.3 Validiteits problematiek	27
5.1.4 Praktijk gebruik en normontwikkeling	28
5.2 Analyse van waarnemingsprioriteit	28
REFERENTIES	30

Rap. IZF 1986 C-25, Instituut voor Zintuigfysiologie TNO, Soesterberg

Over het meten van visuele opvallendheid van objecten in het verkeer

A.H. Wertheim

SAMENVATTING

In dit rapport wordt, naar aanleiding van een opdracht van de Directie Verkeersveiligheid van het Ministerie voor Verkeer en Waterstaat, een begin gemaakt met de ontwikkeling van een in de praktijk bruikbare en theoretisch valide maat voor visuele opvallendheid, die zou kunnen worden gehanteerd voor het nemen van beleidsmaatregelen in verkeerssituaties. Dit rapport betreft een interim rapportage waarin aan de hand van een literatuurstudie de meest gebruikelijke maten voor opvallendheid worden geanalyseerd op hun geschiktheid voor dit doel en waarin een voorstel wordt gedaan voor een twee-dimensionele maat voor opvallendheid. Tevens wordt een uitgebreid experimenteel onderzoeksprogramma voorgesteld en wordt een tweede onderzoekslijn aangegeven waarin het begrip waarnemingsprioriteit nader zal worden geanalyseerd en waarin de samenhang met visuele opvallendheid aan de orde komt.

voor het wegverkeer" wordt gedacht aan een theorie m.b.t. waarnemingsstrategieën van verkeersdeelnemers. In deze theorie zou duidelijk moeten worden welke factoren bepalend zijn voor de herkenning van een informatiedrager als een verkeersrelevant object.

In het algemeen geldt dat voor een veilig wegverkeer een tijdige herkenning van informatiedragers nodig is. Het betreft hier de waarneming van o.a. routeborden, verkeersborden en -lichten, andere verkeersdeelnemers, het wegverloop en de eigen positie. Een overzicht van criteria m.b.t. vereiste waarnemingsafstanden wordt gegeven door o.a. Godthelp (1986). Een opentoezicht kenmerk van eerder onderzoek op dit gebied is dat daarin met name gekeken is naar de factoren die